



John Steinbeck • Bir Savaş Vardı

Once There Was a War

© 1943 John Steinbeck; (renewed) 1971, 1986

Elaine Steinbeck, Thom Steinbeck, John Steinbeck IV

Bu kitabın yayın hakları Anatolia Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
McIntosh & Otis, Inc.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3580 • Dünya Edebiyatı 337

ISBN-13: 978-975-05-3860-5

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Everett Shinn, "Makineli Tüfekli İki Asker", 1941

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berfin İnan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6

Bağcılar 34218 İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

John Steinbeck

Bir Savaş Vardı

Once There Was a War

ÇEVİREN
Elif Ersavcı



JOHN STEINBECK 27 Şubat 1902'de Salinas, Kaliforniya'da doğdu. Çocukluğunda, yaz tatillerinde Salinas civarındaki çiftliklerde çalıştı. Salinas Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1920 ve 1926 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı bölümünde okudu fakat mezun olmadan okuldan ayrıldı. Uzun süre işçilik yaptı, turist rehberi olarak çalıştı. İlk kitabı *Altın Kupa* 1929'da yayımlandı. 1930'da Carol Henning'le evlendi. İlk kitabını *Cennet Çayırı* (1932), *Al Midilli* (1933) ve *Bilinmeyen Bir Tanrıya* (1933) takip etti. Satış başarısı yakalayan ve kendisine ün kazandıran kitabı ise *Yukarı Mahalle* (1935) oldu. Bu yıllarda, Büyük Buhran ve çiftçileri zor durumda bırakan toz fırtınaları Steinbeck'in kitaplarında önemli bir yer tutmaya başladı. *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve *Gazap Üzümleri* (1939) eleştirmenler, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. *Gazap Üzümleri* 1940 Pulitzer Ödülü'ne ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Romanlarının yanı sıra *Krizantemler* (1937) ve *Uzun Vadi* (1938) adlı öyküleri yayımlandı. Bu dönemde biyolog Ed Ricketts'le kurduğu dostluk, Steinbeck'e kitap yazmak için maddi ve manevi desteği sağladı. 1941'de biyolog arkadaşına yardım etmek için Meksika'ya gitti ve bu seyahat, kitapları için önemli bir kaynak oldu. 1930'lu yılların ikinci yarısında yakaladığı başarıyı, 1942'de yayımlanan *Ay Batarken*'le sürdürdü. Aynı yıl, Carol'la olan evliliği sona erdi ve Gwyndolyn Conger'la evlendi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş muhabirliği yaptı. Savaş sonrasında arka arkaya *Sardalye Sokağı* (1945), *Asiler Otobüsü* (1947), *İnci* (1947) adlı kitaplarını çıkardı. 1944 ve 1946'da iki oğlu oldu: Thomas Myles ve John. 1948'de Gwyndolyn'le boşandılar ve 1950'de Elaine Scott'la evlendi. *Çılgın Dünyadan Uzak* (1951), *Cennetin Doğusu* (1952), *Tatlı Perşembe* (1954), *Ben Bir Devrimciyim* (1954), *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı* (1957), *Bir Savaş Vardı* (1958), *Kaygılarımızın Kışı* (1961) yayımlandı. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Komite, yazarın "duygudaşlık yoluyla yarattığı mizah ve keskin bir toplumsal anlayışla bir araya getirdiği gerçekçi ve yaratıcı üslubu" nedeniyle bu ödülü verdiğini açıkladı. Ardından *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* (1962) ve *Amerika ve Amerikalılar* (1966) yayımlandı. 1966'da, dedesinin de yaşadığı ve hayatını kaybettığı topraklara, İsrail'e seyahat etti. 1968'deki grip pandemisinde, New York'ta, 20 Aralık'ta kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti.

Kız kardeşim Esther'e...

İÇİNDEKİLER

Giriş

Bir Zamanlar Bir Savaş Vardı: Giriş Niyetine	21
--	----

İngiltere

Asker Nakliye Gemisi	33
Uçağın Adı	50
Memleketten Haberler	53
Hurafe	56
Saldırı Hazırlıkları	59
Yer Mürettebatı	62
Bekleyiş	64
Anılar Günü	67
Dover Halkı	70
Mayın Tarayıcı	73
Sahil Bataryası	76
Alkolik Keçi	79
Bombardıman Günleri	81

Lilli Marlene.....	84
Savaş Muhabbeti.....	87
Orada Olmayan Kulübe.....	90
Sebze Yetiştirmek.....	92
Dünyanın Şekli.....	95
Sinema Partisi.....	98
Güdümlü Yaklaşımlar.....	100
Koca Tren.....	103
Bob Hope.....	106
Sevimli Bir Şato.....	110
Yankeeler Geliyor.....	112
Bir El.....	116
Koca Tren Mulligan'ın Ordudaki Hayatı.....	118
Sakız.....	121
Mussolini.....	124
Barbut.....	127

Afrika

Afrika Uçağı.....	133
Cezayir.....	136
Saat Hırsızı.....	139
Firar.....	143
İmzalı Banknot Tehlikesi.....	146
Tank Mezarlığı.....	148

İtalya

Prova.....	151
İşgal.....	157
Palermo.....	167
Hediyelik Eşyalar.....	171

Karşılama.....	173
Hanımfendinin Hazırlanması.....	176
Capri.....	180
Deniz Savaşı.....	182
Endişeli Barmen.....	185
Asker Yapan Kamera.....	188
Bir Cin Hikâyesi.....	191
Tılsımlar.....	195
Semptomlar.....	198
Kontrplak Donanma.....	201
Muhrip.....	207
Hırpani Mürettebat.....	210
Ventotene.....	213

GİRİŞ

MARK BOWDEN

Gazete yazılarından oluşan bu klasik derlemede Nobel Ödüllü yazarın etkileyici yolculuğuna dair çok az ipucu var.

John Steinbeck İkinci Dünya Savaşı'ndan rahatlıkla kaçınabilirdi. 1943'te muhabir kimliğiyle yola çıktığında, Pulitzer Ödülü'ne layık görülen ve film uyarlaması eleştirmenlerce büyük takdir toplayarak büyük bir izleyici kitlesine ulaşan romanı *Gazap Üzümleri*'yle dünya çapında ün kazanmıştı. Kırk bir yaşında, dolayısıyla da askere çağrılmayacak kadar yaşlıydı ve bir sonraki romanını bekleyen yayıncılar ve emrine amade bir Hollywood'la kıskanılabilir kariyeri vardı. Steinbeck enikonu meşhurdu. Gazeteler yakın zamanlı boşanmasının ve yeniden evlenmesinin her ayrıntısını incicincik yazmışlardı ve ünlü yazar yeni gelini New York'ta bırakıp savaşı yazmaya karar verdiğinde, bu da büyük bir haber olacaktı.

Peki bu adam savaşa neden gitti? Bir sebebi vatanseverlik. Steinbeck kariyerinin ilk yıllarında, Büyük Buhran boyunca yazar ve sanatçılara destek veren bazı Yeni Düzen programlarından yararlanmıştı ve bunun karşılığında ülkesine bir şey vermek, yeteneğini bu kitaba yazdığı önsözde kendine has iğneleyici diliyle tanımladığı "Savaş Çabası"nı ileri taşımak için kullanmak istemiş olması ihtimal

dahilinde. Ama belki de derinde yatan sebep o yıllarda yaşayan çoğu insanın hissettiği “olayın içinde olma”, çağın bu büyük tarihî dramında rol alma, en azından ona tanıklık etme isteğiydi. Dünya müt-hiş bir sarsıntıyla şekil değiştiriyordu ve bu değişime seyirci kalmak geleceğin dışında kalmak gibi bir his uyandırıyor olmalıydı. Doğrudan Başkan Franklin D. Roosevelt tarafından işe alınan Steinbeck önce propaganda metinleri yazarak katkıda bulundu; kendisi bu işe koşulan en yetenekli insan olmalı. CIA’in öncüsü niteliğindeki bir kurum için *Ay Batarken* adlı bir roman ve Savaş İstihbarat Bürosu için bir bombardıman ekibi hakkındaki *Bombs Away* [Bombalar Düşüyor] kitabını yazdı. Steinbeck cepheye daha yakın çalışmakta ısrar edince bunun için askerî memuriyete girmesi gerektiği söylendi. Ama bürokrasi ne kadar büyük olursa olsun her türlü yeteneği boşa harcayabileceğini göstermek istiyordu adeta; California’daki askerlik şubesi Steinbeck’in hava kuvvetlerinde istihbarat subayı olma talebini *Gazap Üzümleri*’nin yazarının güvenlik riski sayılmasına yetecek kadar “komünist” olduğu söylenti ve şüphesiyle geri çevirdi. Yolu kesilen Steinbeck New York’taki bir yemek davetinde arkadaşlarına savaşı asla göremeyeceğinden yakındığında *New York Herald Tribune* için muhabirlik yapma teklifi aldı.

Altı ay boyunca yaptığı muhabirlik görevinin ürünü olan ve Steinbeck’in romancı kimliğiyle topladığı onca övgüye rağmen bir yazar olarak tevazuunu kaybetmediğini ortaya koyan bu yazılar, bütün eserlerinin derinlerinde hissedilen, sıradan insana karşı duyduğu olağanüstü empatiyi taşıyor yine. Bu raporlarda durmaksızın tekrarladığı bir şey var: Savaşın ne kadar yakınında durursanız, neler döndüğünü o kadar az bilirsiniz. Bir askerden yaptığı alıntıyla, “Orduya katılmadan önce olan biten her şeyi biliyordum. Türkiye’nin ne yaptığından bile haberim vardı. Haritaları toplu iğnelerle işaretleyip harekât bölgelerini renkli kalemlerle buyuyordum. Şimdiyse iki haftadır gazete yüzü görmedim.” İnsan aksiyona yakınken yalnızca kendi etrafından haberdar olabilir ve aksiyonun içindeyken daha fazlası mümkün değildir.

Şu halde savaşta olmakla savaşı güvenli bir mesafeden izlemek farklı şeylerdir. Steinbeck de büyük resmi anlamaya yönelik her türlü çabadan mecburen vazgeçip kendini gidişata bıraktı. Bu yazılarda hiçbir yerinde harekâtlara yönelik değerlendirme yahut eleştirilere ya da büyük çaplı birlik hareketlerine rastlanmıyor. Romancıyla birlikte biz okurlar da savaşın tam *içinde*, diğer milyonlarca askerle birlikte sürükleniyoruz sadece. Yine diğerleri gibi, okurken deneyimlediklerimizin büyük kısmı ne heyecan ne de acı verici. Steinbeck çoğu asker için savaş deneyiminin büyük ölçüde genellikle bilinmedik ve rahatsız yerlerde aynı durumdaki bir sürü adamla birlikte uzun uzun oturup beklemekten oluştuğunu anlamıştı.

Birliklerin Fransa ve Almanya'ya gelecekte yapılacak büyük saldırı için toplandığı İngiltere'de muhabirler yıllardır en küçük bir haber, dönüp dolaşan her bir hikâye için birbiriyle kapışıyordu. Pek çok gazeteci artık İngiltere'den iş çıkmayacağını düşünüyordu. Oysa Steinbeck "ciddi" gazetecilerin önemsiz bulacağı şeylere odaklanıp yeni malzemeler sağlamak ve bunları ustalıkla tasvirlerle donatmakta gecikmedi. Bir uçankale¹ bombardıman ekibinin kaldığı koğuştaki tasvir eden şu özenli cümlelere bakalım: "Oda uzun, dar ve boyasız. İki yanda duvara dayalı demir ranzalar ve ranzaların arasında kıyafet dolapları var. Karşılıklı ranzaların ortasındaki uzun raf paltolarla yağmurluklar için askı görevi görüyor. Yanında da ekibin tüfekleri ve makineli tabancaları duruyor." Çoğu muhabirin gözünden kaçan bu gibi detaylar Steinbeck'ten kaçmıyor; örneğin yazar en sevdiği mürettebatın hangi bombardıman uçağında olduğunu bilen ve uçak karaya indiği anda coşkuyla karşılamaya giden "nere-deyse Scottie" cinsi küçük gri köpeği es geçmiyor. Steinbeck okuyucularının kıta hareketlerinin detaylarından, generallerin resmî beyanatlarından ya da ufak tefek zafer ve yenilgi haberlerinden çok, savaşın nasıl görüldüğünü, kulağa nasıl geldiğini, nasıl koktuğu-

1 *Flying Fortress*, İkinci Dünya Savaşı'nda kullanım gören, dört motorlu ağır bombardıman uçaklarına savunma amaçlı olarak gövdelerinin çeşitli noktalarına yerleştirilmiş makinalı tüfekler nedeniyle bu ad verilmiştir.

nu, nasıl hissettirdiğini yakalayan hikâyeler istediğini biliyordu. Milyonlarca baba, anne, kız kardeş, sevgili ve eş, uzaklara gönderdikleri savaşımların neler yaşadığını daha iyi anlamak için can atıyordu. Steinbeck de bu yüzden sekiz yüz ila bin kelime tutan bu yazılarının her birinde gittiği yerleri ve tanıştığı insanları resmediyordu. Korkuları, sevinçleri, söylentileri, batıl inançları ve küçük başarıları dinleyip bunlardan beklemekle ve hazırlıklarla geçen o uzun, gergin aylardaki hayatı anlatan küçük hikâyeler örüyordu.

Başka bir yazar aylarca Londra’da mahsur kalsa hayal kırıklığına uğrayabilir, kendini hikâyenin dışında kalmış hissedebilirdi. Ama Steinbeck korkunun üzerine temellenen bu can sıkıntısının çoğu asker için savaşın ta kendisi olduğunun farkındaydı. Dokuz ay boyunca yazdığı bu yazıların her biri kendi içinde bir kısa hikâye. Bazıları şakalardan, bazıları alegorilerden, bazıları dümdüz raporlardan oluşuyor. Bir kısmı üzücü, çoğu komik, bazıları öfkeli, diğerleri de şaşkınlık ya da hayranlık dolu. Bazıları olası film uyarlamaları için senaryo şeklinde yazılmış adeta, ki Steinbeck bu ihtimali düşünmüş olabilir gerçekten. Çoğunluğu mücevher değerinde. Steinbeck tipik bir Amerikalı olan, er rütbesinin üstüne çıkmak istemediğinden ufukta ne zaman terfi görünse kendini geri çekmek için işleri bile bile berbat eden, “Koca Tren Mulligan” adını taktığı şoförünü anlatmış bir yazısında. Koca Tren bilindik bir karakter, tek derdi hayatta kalmak olan biri. Askeriyenin en bilgece kuralının, “asla gönüllü olma” mantığının ete kemiğe bürünmüş hali gibi. Terfi ve mevkiden uzak duruyor, çünkü bu sorumluluk, çok çalışma, uzayan günler ve muhtemelen de tehlike demek. Mulligan “[...] er rütbesini sağlama almayı biliyor. Mulligan’a onu hapse tıkmaktan başka hiçbir şey yapamazsınız, o zaman da arabayı sürece kimse kalmaz.” Koca Tren, Steinbeck’in ordusunda da kendine yer buluyor.

Steinbeck beklenmedik yerlerde kahramanlık görüyordu. Bob Hope ve diğer USO² performansçılarının yorulmak nedir bilmeyen

2 United Service Organizations: Amerikan ordusu üyelerine ve ailelerine eğlence ve bakım hizmetleri sunan, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş.

adanmışlıkları onu duygulandırıyor, kıyı topçu mürettebatında görev yapan kadınların şaşmaz profesyonelliğinden etkileniyordu. Yazarı “Bir El” başlıklı yazısında hastane ziyaretine gider ve orada küçük ama kusursuz bir umut tablosu bulur. Yaralı bir asker paramparça olmuş sol elini yeniden hissetme, parmaklarını kımıldatabilme çabası içindedir. Steinbeck’in hikâyelerinde pek alışık olmadığımız bir şekilde, yazının büyük kısmı alıntılardan oluşur. Adsız asker eve sakat bir elle dönerse karısının nasıl tepki vereceği konusunda endişelense de umutsuz değildir. Steinbeck’e söylediğine göre, asker birkaç gün önce maket yapmaya dalmışken büyük bir şaşkınlık içinde yaralı elinde bir hareket hissetmiş. Yazara göstermek için karısının fotoğrafını aramaya başlamış bunu anlattıktan sonra.

Sol elini cebine sokup küçük deri bir cüzdan çıkarıyor. Derken ne yaptığının farkına varıyor, parmakları gevşiyor ve cüzdan masaya düşüyor. “Yüce Tanrım!” diyor. “Gördün mü?” Hâlâ havada duran bükük eline bakıyor. “Dün sabahtan beri iki oldu bu,” diyor usulca. “İki günde iki kez.”

Steinbeck aksiyona yaklaşmak için eline geçen her fırsatı kullanıyordu. Bir ara haftanın her günü Almanya’yı bombalamak üzere havalanan B-17 mürettebatlarını ziyarete gitmişti. Hemen her gün bombardıman uçaklarından biri ya da daha çoğu geri dönmüyor, mürettebatları ya havadayken vuruluyor ya da, şanslılarsa, esir kamplarına düşüyordu. O yaz hava üssünde kaldığı on günden ilerleyen sayfalarda okuyacağınız yedi hikâye doğdu. Bunlardan biri yukarıda alıntıladığım koğuş tasvirini içeren yazı; yine orada kaleme aldığı “Hurafe” ise hava üssündeki hayatın gerginliğini ve askerlerin bu gerilimle başa çıkma stratejilerinden birini ustaca gözlemliyor. Askerler ordu disiplininin gerektirdiğinin aksine görev gitmeden önce yataklarını toplamıyorlardı çünkü “telsizcilerden biri bir sabah yatak takımını katlayıp yatağının üstüne düzgünce koymuş, üstüne de yastığını yerleştirmiş. [...] Daha önce böyle bir şey yaptığı görülmemiş hiç. Tam o gün vurulmuş adamcağız.”

Steinbeck'in gazete yazıları hem ABD'de hem İngiltere'de defalarca basılıp çok iyi eleştiriler aldı. Farklı bir yaklaşımı vardı ve bu durum genç gazetecilerin ondan pek hazzetmemesine yol açmıştı. Jackson J. Benson, *John Steinbeck, Writer* [John Steinbeck, Yazar] başlıklı biyografisinde yazarın o yaz Londra'daki kulüplerden birinde geçirdiği nahoş bir akşamdan sonra karısına yazdığı bir mektuptan şu kısmı alıntılıyordu:

Kulüpte Amerikalı genç muhabirler vardı. Epey sarhoş, dolayısıyla da çok cüretkârlardı. Derken daha önce de kulağıma çalınan şey, bana duydukları nefret saçılıverdi ortaya. Bana bir gazeteci olarak nerede durduğumu, yazılarımın ne kadar berbat olduğunu anlattılar uzun uzun. Çok sert konuşuyorlardı, gerçekten çok üzüldüm. Onlarla hiçbir şekilde rekabete girmedim için neden böyle davrandıklarını anlayamıyorum. Ya da galiba anlıyorum. Bu adadan artık haber çıkmayacağı, iliğinin kemiğinin kuruduğu düşünülüyordu, sonra ben geldim ve yazamayacağım kadar çok hikâye buldum, hepsi onca zamandır burunlarının dibinde bekliyordu oysa.

O dönem yazılan gazete yazılarından altmış küsur yıl sonra kendine hâlâ geniş bir okuyucu kitlesi bulanların yalnızca Steinbeck'inkiler olduğunu söyleyebiliriz.

Yazar fırsatını bulduğunda bu kötücül ortamdan çıkıp Cezayir'e uçtu; her gece tekrarlanan Alman bombardımanlarıyla savaşın evlere girdiği bu şehir gerçeküstü bir görünüm almıştı. Benson'ın tasviriyle, "Geceleri hava saldırısı sirenleri susmak bilmiyordu. [...] Londra'da olduğu gibi burada da bütün şehir yere demirlenmiş uçaksavar baraj balonlarıyla doluydu. Şehir tepelerin ortasındaki bir çanağa kuruluydu. Düşman uçakları yaklaşıncı dev duman bulutları çanağı kaplıyor, uçaksavar bataryaları ateş açıp gökyüzüne küçük ve turuncu patlamalar saçıyordu."

Bu göz alıcı manzaraya rağmen Steinbeck kendini yine savaşa hazırlanıp bekleyen bir ordunun arasında buldu. Ama burada da

nefis hikâyeler keşfediyordu; bazılarının doğruluğu su götürse de bu hikâyeler askerlerin arasında dolaşıp içinde yaşadıkları koşulları yansıtıyordu. Bunlardan “Firar”, askerlerin sonu gelmeyen bekleyiş ve eğitimlerden nasıl bezdiklerini ve içlerinde büyüyen ev hasretini, Brooklyn’den gelen İtalyan asıllı bir Amerikan askerinin gemiyle ABD’deki bir esir kampına götürülen İtalyan mahkûmların arasına girerek arkadaşlarının hüznüyle karışık hayranlığını kazandığı hikâyeyle anlatır. Asker son dakikada yapmacık bir İtalyan aksanıyla inzibatlara kendisinin de Amerikalı olduğunu ve oraya yanlışlıkla gönderildiğini söyleyerek büyük bir performans sergilese de inzibatlar ona inanmaz. Nöbetçilerle dalaşırken yere serilen asker uçakla evine götürülür, hem de beysbol kupasına yetiyecek zamanda.

Steinbeck ABD’den ayrıldıktan üç ay sonra savaşı görme şansını yakaladı. Müttefiklerin Salerno’da karaya çıkışını gemiden izledikten sonra savaşın sonuçlarını kendi gözleriyle görmek için kıyıya gitti ve gördüklerini üçüncü tekilden anlatıp kesinlikten uzak bir dil kullanarak ordu sansürünün etrafından dolandı: Muhabir “patlayan bir top mermisiyle etrafa saçılan toz toprak, midesi parçalanıp dışarı sarkmış bir halde sokağın ortasında yatan küçük bir İtalyan kız, son çırpınışlar içindeki bir bedenin başına çöküp ağlayan bir Amerikan askeri görmüştür muhtemelen [...]”. Yazar, kendisinininkinden çok daha büyük düşman gemilerine cephe taarruzlarına girişmekte uzmanlaşan Greene-Kelly adlı korkusuz Britanyalı torpidobot kaptanına (sonradan öldürülecekti) eşlik ederek aksiyonu görme, kendini savaşın tehlikelerine tümüyle maruz bırakma dileğini de gerçekleştirdi. Sonucunda “Kontrplak Donanma” başlığı altında iki kısım ayı yazısı çıktı ortaya. Steinbeck bu raporların hiçbirinde kendinden bahsetmez, oysa bir savaş muhabirinin savaşı yakından görmek için yapabileceği her şeyi yapmış ve göze almıştır. Eğer savaşa kendine bir şey kanıtlamak için katıldıysa, istediği şeyi kanıtladığı kesin.

Steinbeck deniz kuvvetlerinin yıllar önce Hollywood’da tanıştığı aktör Douglas Fairbanks Jr.’ın önderliğindeki komando birliğinde

de kendine bir yer ayarlamayı başardı sonunda. Yazarın hayranlığı burada çok açık. Fairbanks gerçek bir savaş kahramanıydı; görevinin gizliliği sebebiyle yaptıklarından on yıllar boyunca kimsenin haberdar olmadığı aktör nihayetinde dört ittifak devleti tarafından cesaret madalyasına layık görülecekti. Başında olduğu birlik çok gerçekçi ama göstermelik amfibi çıkarmalar yapmakta uzmanlaşmıştı. Az sayıda bot ve insan kullanarak kıyıdaakilere çok daha büyük bir kuvvet tarafından hücumu uğradıklarını düşündürüyorlardı. Aşırı riskli bir blöftü bu; amaç Alman ve İtalyan savunmaların dikkatini gerçek çıkarma alanlarından uzak tutmaktı. Ventotene Adası'ndaki blöflerinde de büyük bir başarıya imza atıp kendilerinden daha büyük bir kuvveti teslim almışlardı. Steinbeck bu görevde Fairbanks ve adamlarına katılmış ve yaşadıklarını baştan sona anlatmak üzere derlemenin sonundaki alabildiğine etkileyici beş hikâyeyi yazmıştı. Hikâyede isimsiz teğmen (aslında Fairbanks) yaptığı blöf sayesinde Alman komutanı seksen yedi askeriyle birlikte teslim alır; oysa kendi birliğindekilerin sayısı bunun yarısından bile azdır. Bu çarpıcı karşılaşmanın çoğu detayını sansür yüzünden atlamak zorunda kalsa da, Steinbeck komandoların hem cüretkâr hem de palavracı kara mizahlarını yakalamayı başarır.

Bu hikâyeler büyük bir sanatçının taslaklarıdır. Mizahi olanlar Mark Twain'in gençliğinde yazdığı gazete yazıları kadar değerli; ciddi olanlarsa İkinci Dünya Savaşı'nda yazılan en iyi muhabirlik yazılarıyla boy ölçüşebilecek nitelikte. Steinbeck'in savaş deneyimini birlikte yaşadığı insanlara duyduğu hayranlık da büyük ve derindi. Bunların arasında Fairbanks gibi tescilli bir savaş kahramanı olduğu gibi, Koca Tren Mulligan gibi ciddi bir yan çizme ustası ya da şahane bir dümenle savaştan kaçmanın yolunu bulan Brooklynli firarı de vardı.

İkinci Dünya Savaşı cephelerinden haber yapan bütün gazeteciler arasında Steinbeck muhtemelen sansüre en az takılanıydı. Askerî kaygılar çoğu kez isimleri, yerleri, zamanları, sayıları ve karşı taraftan okurların işine yarayabilecek her türlü bilgi kırıntısını ak-

tarmayı yasaklıyordu. Çoğu muhabir için bu temel detayları dışarıda bırakmak zorunda olmak felaketin ta kendisiydi çünkü normal şartlar altında gazetecilik bu gibi detayları bir araya getirmekten ibaretti. Bunların olmadığı bir haber hiçbir şeyi yakalamış sayılmaz, bulanık, şüpheli ve hatta, yanlış ellerde, düpedüz yalan haber gibi görünürdü. Gazetecileri deli ediyordu bu durum. Ne var ki Steinbeck öncelikle roman ve senaryo yazarıydı ve mesellerle mitlere özellikle düşkündü. Sansür onu alışılagelmiş gazeteciliğin sınırlamalarından kurtarıyordu bir bakıma. Onun kadar yetkin olmayan kalemlerde bu kötü gazetecilik anlamına gelecekken, yetenekli hikâye anlatıcısı Steinbeck durumu ırtayı yükseltmek için bir fırsat gibi gördü. Askerî harekâtlardan doğrulanabilir enstantaneler sunmak yerine, hikâyelerinin her biriyle evrensel bir savaş deneyimine temas etti. Bu derlemedeki yazıların büyük çoğunluğu maharetli bir hikâye anlatıcısının diliyle yoğruldu. “Mussolini”, “Hediyelik Eşyalar” ve “Bir Cin Hikâyesi” gibi yazıları birebir gerçek alınmaması gereken kurgu eserler. Yine de insanlık tarihindeki küresel savaşta asker olmanın nasıl bir şey olduğunu, birliklerdeki askerlerin gemilerde vakitlerini nasıl geçirdiklerini, en çok nelere güldüklerini, en çok nelerden korktuklarını, birbirlerine ne hikâyeler anlattıklarını, hangi şarkıları söylediklerini, geride bıraktıkları memleketlerinden en çok neleri özlediklerini, düşmanları hakkında, kendileri hakkında nelere inandıklarını öğrenmek istiyorsanız, doğru kitabı okuyorsunuz demektir.